

компонентом змісту яких є знання (наприклад «Індивідуальний розвиток підлітків», «Соціальні чинники здоров'я підлітків», «Психологічна характеристика підліткового віку» тощо).

Оскільки важливою складовою змісту курсу «Основи здоров'я» є ставлення учнів до проблем, що вивчаються, на нашу думку, нетрадиційні уроки та тренінги доцільно використовувати в темах, в яких домінує цей компонент змісту освіти (наприклад, «Здоровий спосіб життя», «Вибір способу життя», «Причини вживання наркотичних речовин підлітками» тощо).

На нашу думку, в процесі навчання шкільного курсу «Основи здоров'я» повинна реалізовуватись варіативність форм навчальних занять залежно від змісту програмового матеріалу, матеріальної бази школи та конкретно-педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцова Т.В. Основи здоров'я. 5 клас. Посібник для вчителя / Т.В.Воронцова, В.С.Пономаренко. – К.: Алатон, 2005. – 264 с.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології: навч.-метод. посіб. /О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. - К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Форми навчання в школі: Книга для вчителя. / За ред. Ю. І. Мальваного – К.: Освіта, 1992 – 160 с.

Худа М.

Науковий керівник – доц. Барна Л.С.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ШКІЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я»

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, креативних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Вирішення цих завдань вимагає розвитку творчих здібностей та особистісних якостей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та використовувати їх для розв'язання різноманітних проблем. Головним завданням сучасної загальноосвітньої школи є підготовка компетентної особистості, здатної знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а у перспективі і професійних ситуаціях.

Компетентнісний підхід передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу є формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей. Така характеристика має бути сформована у процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Процес формування базових компетентностей учнів передбачає формування:

- життєвих навичок (умінь долати особистісні проблеми та стреси, бути толерантним до інших, уміти розподіляти свій час, читати інструкції та дотримуватися правил, оформляти ділову документацію, зокрема, писати заяви, резюме, ділові листи тощо);
- міжпредметних умінь (опрацювати й систематизувати текстову і числову інформацію, писати тексти і виступати, здійснювати ділову комунікацію, зокрема, працювати в групі, бути «членом команди», керувати людьми, дотримуватись правил «чудесної гри» тощо);
- креативності, критичному мисленню (пропонувати нестандартні рішення, вміння аргументовано відстоювати свій погляд тощо),
- проектування, що охоплює визначення пріоритетів, постановку мети, формулювання завдань, пошук ефективних способів виконання діяльності, оцінку своїх можливостей і ресурсів, презентацію, аналіз результатів діяльності тощо;
- наукового пізнання (висування гіпотез, моделювання, експериментування, аналіз й узагальнення результатів діяльності, тощо) [1].

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, життєві навички – це здатність до адаптації, позитивної поведінки і подолання труднощів повсякденного життя.

Життєві навички – це низка психологічних і соціальних компетентностей, які допомагають людині ладнати зі своїм внутрішнім світом і будувати продуктивні стосунки із зовнішнім оточенням. Життєві навички – це поєднання знань, ставлень і навичок. Коротко охарактеризуємо ці складові. *Знання* – інформація, необхідна для розуміння того, які внутрішні та зовнішні чинники впливають на здоров'я, поведінку і спосіб життя людини. *Ставлення* – психологічні установки, які визначають те, що людям подобається чи не подобається, що є вартим чи не вартим їхньої уваги. Ставлення залежать від особистісної системи цінностей та соціальних, культурних і моральних норм, які панують у соціумі. *Навички* (спеціальні та соціально-психологічні) – спроможність людини само організувати своє життя у здоровий і продуктивний спосіб [4].

Аналіз літературних джерел показав, що чітко визначеного переліку життєвих навичок не існує. Їх налічують близько двадцяти. Наприклад, навички прийняття рішень, ефективного спілкування, критичного і творчого мислення, вміння розв'язувати конфлікти, керувати стресами тощо.

В літературних джерелах також відсутня єдина та загальновизнана класифікація життєвих навичок. На нашу думку найбільш досконалою є класифікація, згідно з якою життєві навички

об'єднуються в три групи: соціальні, когнітивні (інтелектуальні) та емоційно-вольові.

Навчання на засадах розвитку життєвих навичок є характерним для високоякісної освіти. Такий підхід до навчання сприяє підготовці випускників, які є конкурентно спроможними на ринку праці.

З метою з'ясування стану реалізації досліджуваної проблеми в шкільній практиці нами здійснений аналіз діючої програми з курсу «Основи здоров'я» середньої загальноосвітньої школи, а також методичної літератури. В діючій програмі помітна чітка орієнтація на формування життєвих навичок, сприятливих для здоров'я учнів [2]. Аналіз діючих підручників з курсу «Основи здоров'я» показав, що всі вони орієнтують на формування життєвих навичок учнів, оскільки знання і практичні навички здобуваються не лише з текстових пояснень, а й у процесі продуктивної діяльності.

Проведений нами констатуючий експеримент показав, що 73 % анкетованих вчителів «Основи здоров'я» з використовуваних у шкільній практиці форм навчання найбільш вдалими для формування життєвих навичок учнів вважають тренінги, хоч і зазначають, що підготовка до них потребує чимало зусиль. 29 % вчителів пропонує до кожного з 4 розділів, запропонованих у підручнику обов'язково проводити по одному тренінгу.

Аналіз літературних джерел, спостереження за навчально-виховним процесом та власний педагогічний досвід, здобутий в ході педагогічних практик, дозволили нам сформулювати умови успішного формування життєвих навичок учнів на уроках з курсу «Основи здоров'я»:

- реалізація концепції особистісно-орієнтованого навчання (врахування вікових, індивідуально-типологічних особливостей учнів, релігійних, етнічних, соціально-економічних аспектів їхнього життя, врахування гендерних проблем);
- використання інтерактивних технологій навчання;
- використання поряд з уроками тренінгів, які передбачають активну участь кожного, творчу співпрацю учнів між собою і з учителем;
- забезпечення позитивних змін у поведінці учнів;
- повага до загальнолюдських цінностей і захист прав людини;
- добровільне прийняття учнями особистої системи цінностей через усвідомлення їх значимості, а не через моралізаторство;
- опора не лише на потреби і проблеми, які є актуальними для учнів в даний час, а й на ті, що незабаром можуть виникнути в зоні їх найближчого розвитку.

На основі аналізу змісту курсу «Основи здоров'я» нами визначено перелік основних життєвих навичок відповідно до розділів програми, що стосуються особистої безпеки і здорового способу життя, профілактики дорожньо-транспортного травматизму, попередження пожеж, профілактики «шкільних» хвороб, порушень емоційної рівноваги, дискримінації і насилля в учнівському середовищі, туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, побутового та інших видів травматизму, забруднення довкілля, запобігання нещасним випадкам на воді й у зоні стихійного лиха.

Отже, «Основи здоров'я» - інтегрований курс що за змістом об'єднує питання здоров'я і безпеки життєдіяльності на основі діяльнісного підходу. Курс «Основи здоров'я» відрізняється від інших предметів, в першу чергу, головним завданням – педагогічними методами вплинути на реальну поведінку учнів шляхом розвитку у них життєвих навичок, сприятливих для здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології: навч.-метод. посіб. /О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. - К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
2. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн /О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [б-ка з освітньої політики]; під заг. ред. О. В. Овчарук. - К.: К.І.С., 2004. - С. 16-25.
3. Програма для загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я. 5-9 класи. – К: 2014 – 42 с.
4. Воронцова Т. В. Основи здоров'я. 5 клас: посіб. для вчит. /Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко. – К.: Алатон, 2005. – 263 с.

Мелевич О.

Науковий керівник – доц. Гладюк М. М.

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ КОНСТРУЮВАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ХІМІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ УЧНІВ

Приступаючи до написання статті, ми ставили за мету з'ясувати: в чому полягають пріоритетні напрямки розвитку освіти в Україні, які завдання в плані підготовки учнів ставляться перед загальноосвітньою школою, в чому суть розвиваючого навчання, яке місце тестів в його реалізації.

Розробкою та обґрунтуванням концептуальних положень розвиваючого навчання займалися видатні педагоги, психологи та методисти сучасності – Н.М. Буринська (методика викладання хімії), Д.Б. Ельконін та В.В. Давидов (теоретична розробка курсів та методичного забезпечення для різних типів загальноосвітніх закладів), В.С. Біблер (розвиваюча система "Школа діалогу культур") та Ш.О.